

Вікторія Мот

*студентка III курсу відділу теорії музики
Львівського музичного фахового коледжу
імені Станіслава Людкевича
(науковий керівник – Ірина Довгалюк,
докторка мистецтвознавства,
професорка,
завідувачка катедри музичної
фольклористики)*

ОБРЯД ВІНКОПЛЕТІНЯ СЕЛА ЛАГОДІВ НА ЛЬВІВЩИНІ

У мальовничому куточку Львівщини, в стороні від автомобільних магістралей і залізничних колій розкинулось село Лагодів (сьогодні Львівського району Львівської області). Народна легенда, записана у 19 столітті гласить, що Лагодів був заснований вихідцями з села Залука, розташованого північніше теперішнього Лагодова. Під час одного з нападів татар, жителі Залуки заховались в лісі, де їх знайшли татари і знищили. Врятуватись вдалося лише чотирьом сім'ям – Макарів, Басків, Жуків і Залуцьких. Буцім вони і заснували село, яке тоді назвали Прилука. Ліс, де були страчені мешканці Залуки, отримав назву Кривавиця.

Село Лагодів має давню історію, в його околицях відбувалися численні археологічні розкопки результатом яких стали віднайдені артефакти давніх поселень, зокрема, культури лійчастого посуду, висоцької культури, липицької культури, а також кургани скіфського часу. Перша згадка про село зустрічається в історичних документах (протоколах галицького суду) 1440 року і пов'язана з одним із іменитих в Руській землі князів Лагодовських. Мабуть тоді село і отримала свою сучасну назву.

Упродовж століть у Лагодіві активно підтримувались народні традиції, які передавалися від покоління до покоління. Й сьогодні в селі на Різдвяні свята ходять Вертепи, колядники не минають жодної хати. На Великдень дівчата (а також всі хто хоче) співають та водять гаївки. Жодне місцеве свято не обходиться без співу.

Про музичні вподобання жителів села свідчать і мистецькі колективи, які в різні роки функціонували в селі. Так, колись у Лагодіві був оркестр

мідно духових інструментів, сьогодні в селі є церковний хор “Аксіос” (керівник В.Волошин), активно концертує фольклорний колектив “Лагодівчани” (керівник Вікторія Мот, автор розвідки).

Серед народних обрядів, до яких місцеві жителі й сьогодні відносяться з особливим пошануванням і намагаються максимально, наскільки це можливо, все ж їх дотримуватися, є традиційне весілля, перебіг якого в уяві лагодівчан мав особливе значення для подальшого подружнього життя молодої пари.

“Сценарій” весілля у Лагодіві включає, загалом всі ті етапи, які притаманні загальноукраїнському весільному обряду. Це, зокрема, такі важливі обрядодії, які в селі проходили напередодні вінчання (у четвер, п’ятницю), як “Заручини”, “Запросини”, “Готування короваю”. В суботу святкували власне саме “Вінчання”, кульмінацією якого є обряд “Покривання молодої”. В неділю у Лагодіві відбувалися “Поправини”.

На жаль, у сучасному варіанті весільного обряду, за коментарями старожилів, збереглися далеко не всі ті етапи весільного обрядового дійства, яке відбувалося ще за їхньої пам’яті, також забулося багато обрядових весільних пісень. Проте, багато що з весільних народних традицій все ж таки активно побутує і сьогодні.

Серед підготовчих до власне вінчання обрядів, одним із центральних було “Вінкоплетення”. Обряд проходив у п’ятницю на дівич-вечорі. Він відбувався у домі молодої та проходив дуже урочисто й святково.

Вінок був не лише важливим весільним атрибутом, а й особливою прикрасою для нареченої, яка мала виняткове право його носити. Відзначаючи завершення весільної церемонії, молода жінка прощалась з вінком, оскільки тепер її голову покривав інший убір – хустка.

Плетіння весільного вінка із зеленого барвінку несло в собі важливий символічний та обереговий сенс, включаючи збереження чесноти і вічного кохання. Також він слугував оберегом від поганого ока, заздрості, чи хворіб. Тому не дивно, що обряд зберігся і побутує в Лагодіві й досі. Про нього багато цікавого мені розповіла місцева дячиха Катерина Мишолівська, яка заспівала і низку весільних обрядових пісень, а також й інші мешканці села. Інформацію про обряд я почерпнула і з відео, яке було записано 2016 року на весіллі місцевої жительки Мар’яни Котис.

Отож, зраненька, в день вінкоплетен, молода підходила до матері та просила її благословення. Отримавши його, наречена та дружки одягалися в шальові спідниці: наречена вбирала зелену, а дружки

червону, та вирушали до лісу збирати барвінок для вінка. Дружок було зазвичай 4-6, хоча бувало і 12.

Зібравши та склавши в домі барвінок, вже по обіді, наречена з дружками йшли запрошувати односельців. Ходили хата в хату та кликали “на вінки” зі словами: “Слава Ісусу Христу, запрошуємо вас на вінки”. У вечері всі, хто хотів і міг, сходилися до дому молодії. Це були і дівчата, і молодиці, і діти, могли прийти і чоловіки. “На вінки” зазвичай кликали і музик.

Власне плетіння вінків починалося з благословення матері, яка кропила свяченою водою барвінок. При тому знаючі жінки співали спеціальні обрядові пісні – ладканки, зокрема, “Благослови Боже”.

Барвінок складали один до одного. На нитці, якою його перемотували не повинно було бути ні одного вузлика і розривів. Очевидно, жінки не випадково казали, що плетуть долю. Під час виготовлення барвінкового вінка всі присутні співали різних пісень. Однією з таких “обов’язкових” була пісня “Туга за тугою”.

Зазвичай плели два вінки: один – красивий і охайний та інший – із залишків барвінку, який деколи спеціально робили “смішним”.

Окрім власне виготовлення обрядового вінка, в селі були й інші традиції. Наприклад, дружки клеїли листки барвінку на вікнах молодії. Казали, що це робили для того, щоби вберегти молоду від нечистого. Також був звичай, що дружки перелізали через стіл і цілували гостей по обидві його сторони.

Наприкінці вечора, коли вінки були готові, за ними приходили молодий з дружбами. Спочатку їм виносили другий вінок і лише після вдалих “торгів”, які активне вели дружби, віддавали основний. Платою за вінок могло бути вино, гроші тощо. Гостей та усіх причетних до плетіння вінків гостили. Відтак всі розходилися.

Наступного дня, в суботу, проходило власне саме весілля.

Отож, обряд “Вінкоплетіння” був важливою складовою весільного дійства. Відрадно, що й сьогодні жителі села Лагодів намагаються зберегти цю давню традицію та збагачують народними традиціями незабутнє свято поєднання доль двох молодих людей.